

Elhunyt James H. Billington (1929–2018)

James H. Billington közel harminc évig vezette a Kongresszusi Könyvtárat (LC), amely egyben az Egyesült Államok nemzeti könyvtára (3100 dolgozó, 600 millió dolláros költségvetés).

Billington szlavistaként indult, kitűnő könyveket és nem kevésbé fontos recenziókat írt: főleg Oroszország és a Szovjetunió története tárgyában (könyveinek többsége 1990 után orosz fordításban is napvilágot látott). 1956 után negyven éven át időről időre felkereste az országot, volt, amikor elnöki delegáció tagjaként. Tanulmányai és doktorálása után pár évig tanított a Harvardon, majd egy politikai kutató intézet (ma úgy mondhatnánk: agytröszt) igazgatására vállalkozott. Innen került 1989-ben az LC élére (R. Reagan elnök nevezte ki) és 2015-ban mondott le. Utóda, Carla Hayden az első női, egyben az első afroamerikai származású vezető az LC történetében, akit Obama elnök nevezett ki 2016-ban.

Billington a harmadik leghosszabban dolgozó vezetőként vonult be az LC történetébe az ott eltöltött 26 szolgálati évvel. Billington könyvtári gondolkodását talán legjobban egy 1996-ban megjelent esszéjéből (Libraries, the Library of Congress, and the information age = Daedalus, 1996. vol. 125. no. 4.) ismerhetjük meg. A következőkben a magyar fordítást is megérdemlő írás főbb gondolatait tudjuk kivonatolni. Három szinte elfeledett személy sokat tett azért (sok elnöknel többet, hangsúlyozza a szerző), hogy Amerika naggyá nőtte ki magát. Egyikük az egyetemek gazdasági megalapozását érte el szenátorként, az iparbáró, Andrew Carnegie a nagy amerikai közkönyvtári hálózat atyjának tekinthető. A harmadik, Herbert Putnam, aki a Bostoni Városi Könyvtár igazgatójából lett az LC leghosszabban regnáló vezetője (1899–1939), elérte, hogy az LC költségvetése terhére olyan központi bibliográfiai leírást kapjon minden amerikai könyvtár, amely rendszerré változtatta a széttagolt intézményhálózatot. A könyvtári rendszer segíti az információk, a tudás szabad hozzáférését, ezáltal a pluralista társadalom megerősödését. Billington megfogalmazta, hogy a televízió, s később az interneten keringő tenger ellenőrizetlen vagy épp hamis információ veszélyezteti az igazi tudást, az olvasást, s végső soron a könyvtárakat. A Jefferson elnök által kidolgozott első könyvtári rendelkezés adta meg az LC helyét az amerikai kormányzatban, biztosítva, hogy a politikai vezetés megbízható tudásra építve hozhassa meg döntéseit (ezt támogatja – a hagyományos könyvtári szolgáltatásokon túl – az LC Congressional Research Service elnevezésű kutatóközpontja). Az LC szerepe meghatározó volt a hatvanas években a MARC-formátum kidolgozása terén, miként újabban az RDA vonatkozásában is. Billington fontos kezdeményezésekről számol be a digitális könyvtár fejlesztése terén is. Hosszas előkészületek után 2009-ben hozták létre az ő kezdeményezésére az UNESCO égisze alatt a World Digital Library elnevezésű projektet. Billington írása végén utal az ókori Alexandria könyvtárának pusztulására: a közhiedelmek ellenére nem Julius Caesar hajói gyújtották fel, hanem az ország vezetése nem volt eléggé tudatában az intézmény és az általa őrzött tudás fontosságának s fokozatosan a működés alapvető feltételei is elenyésztek. Vigyázni kell a jövőben is az LC érdemi működésének elősegítésére, zárja Billington sorait.

Reméljük, hogy az LC a továbbiakban is meghatározó szerepet vállal az ország, a világ könyvtári fejlődésében.

A tudósból lett menedzser, majd könyvtárvezető Billington szakmai teljesítménye messze sajtó országga határain túl is megérdemli elismerésünket.

S. P.